

УЛОГА ИГРЕ У МОТОРИЧКОМ УЧЕЊУ

У литератури често наилазимо на констатацију да игра представља специфичан начин учења деце. **Игра** је спонтана и слободна активност деце и одраслих која им пружа задовољство и на одређени начин потврђује њихове индивидуалне и колективне способности.

Истиче се да је кроз игру могуће трансформисати различите обрасце дечијег понашања и подстицати нове моделе, што доприноси даљем развоју потенцијала. Својим изузетним формативним могућностима игра подстиче развој дечијих способности и ствара предуслове за њихово усложњавање на старијимзрастима. Док се игра, дете истражује свет око себе и сопствене могућности, проналази и измишља нове могућности деловања у различитим ситуацијама. На такав начин дете се припрема за знатно каснију практичну активност, вежбајући нове функције које се сукцесивно појављују у току развоја.

Шилер – бесциљно трошење сувишне нергије.

Хол – покрет, моторна навика и дух прошлости који постоје у садашњост.

Грос – нагонско вежбање активности без озбиљне намере, које ће доцније постати битне за живот.

Развијајући посебне вештине и начине понашања, дете у игри *стиче искуства, открива, учи и ствара*. Указујући на значај игре за развој дечијих способности наглашава да је свака развојна фаза код детета обележена »експлозијом активности«, у којима дете испробава све могућности одређене функције и на такав начин усложњава своје способности. Полазећи од индивидуалних особености, неопходно је пажљиво одабирати и нудити деци различите моторичке игре, које ће усмерити дечији развој омогућити потенцијал за будуће напредовање. Стога се не може занемарити значај игре у организацији васпитно-образовног рада с децом, како у предшколској установи тако и у млађим разредима основне школе.

Улога игре у развоју деце узрасних и психофизичких развојних особености, у односу на које се одабирају и деци предлажу активности. Правилно одмерене и

осмишљене дечије активности у адекватно припремљеним условима, уз подршку и подстицај одраслих, доприносе томе да се деца слободно, спонтано и креативно изражавају. Деца раних узраста кроз разноврсне игровне активности желе да овладају својим окружењем, а тиме и инструментима властитог развоја.

Деца се играју из задовољства, али игра за њих није само забава, већ и могућност задовољавања основних потреба за стварањем, дружењем и за испољавањем потенцијала, како на предшколском, тако и на млађем школском узрасту. У игри се деца максимално ангажују, користе стечена знања, искуства и вештине, стрпљива су, што се ретко може запазити у неким другим активностима. Игра примерена деци привлачи и одржава њихову пажњу, у њој се она осећају сигурно и владају ситуацијом. Дете у игри експериментише без спољашњих или унутрашњих притисака, непрекидно изналази нове могућности, флексибилније приступајући решавању задатака. Неприметно, али успешно, дете прелази из прелогичког у логички стадијум развоја. У игри дете развија све своје способности (перцептивно-моторне, интелектуалне, социо-емоционалне, комуникационе и креативне).

Задовољно због сопствених постигнућа, дете се доказује пред собом и вршњацима у групи. Емоционална вредност игре огледа се у оптимистичком расположењу детета, чак и у ситуацијама када не може да реши проблем и при томе покушава да нађе ново могуће решење. Из дана у дан све више напредује, што условљава и измењене утицаје детета на средину која га окружује, а у исто време долази до промене сопственог доживљаја стварности. Тако игра у наставним активностима постаје важан мотивационо-емоционални чинилац успешног учења и стварања. Досадашња сазнања указују на примену игара у настави, пре свега на часовима вежбања и систематизације наставних садржаја, где је могуће да се кроз игру организује рад са децом, који ће бити примерен њиховим потребама, могућностима, нивоу и темпу развоја. Деца имају прилику да бирају међу понуђеним алтернативама и варијантама игре, да се договарају око поделе задужења и правила која ће поштовати. Имају могућност да понављају одређену игру на једноставан или сложенији начин и да добровољно улазе у игру или излазе из ње.

Моторичке игре су најчешће примењивано и најуниверзалније средство физичког васпитања. Осим као средство, игра се користи и као метод рада и мера стимулације. Подела елементарних игара према *утицају на васпитанике и њихов развој*: карактерних особина (воља, упорност, уредност, морал навике, борбеност и др.) и психофизичких особина (брзина, снага, спретност и др.).

КАРАКТЕРИСТИКЕ ЕЛЕМЕНТАРНИХ ИГАРА

За разлику од елементарних игара, *спортске игре* се играју по строго утврђеним правилима:

- време трајања;
- број играча;
- правила игре;
- димензије терена;
- прописани реквизити,
- судија и др.

Играње, учење и такмичење

Кроз игру диете учи, развија се, открива себе и свет путем покушаја и погрешака, експериментисањем с различитим материјалима, звуковима, средствима, истраживачким и другим начинима, играњем улога. Дете се кроз игру афирмише, властитом активношћу стиче нова сазнања о себи и људима уопштено, прерађујући и замишљајући путем свог деловања. У склад са развојем детета, и његове игре постају сложеније. Дете се почиње играти чим се ослободи новорођених рефлекса.

Игра се може поделити на активну, истраживачку, опонашајућу, конструктивно-уверавајућу и игру са правилима (победа, порази). Различите врсте игре одражавају се у напреднијим фазама, као што дете учи како да употреби своје прве осећаје и моторичке активности да би унапредило своје касније способности кроз комуникацију и креативности.

Предшколско дете већину времена проводи у игри, а развој, учење и рад биће успјешнији уколико се одвијају кроз игру или садрже елементе игре. Њоме дете развија осећај сигурности, самосталности, самоконтроле, компетенције и развија вештине на свим подручјима (моторичке, емоционалне, когнитивне, социјалне и говорне вештине) а самим тим јача и самопоуздање. Није довољно да дете само посматра и слуша, већ и да само открива и истражује- додирне, растави, састави, помирише и испроба, јер тиме

задовољава своју знатижељу, али и доживљајима подстиче размишљање и закључивање, што предствала темељ интелектуалног развоја.

Игра би требала бити забавна деци, како би „задржала“ пажњу да се њоме баве.

Свако слободно време је време које би требали посветити развоју способности код деце путем игре. Све време док се деца играју биле то бројке, облици, груписања, боје, слова, препознавање, уједно и уче.

Кроз игру се подстиче координација рука-око која помаже између осталог и касније у школи. Дете кроз игру може да научити како да се понаша у такмичарској ситуацији, какво је то смирено понашање, научити гада елиминише сувишно хвалисање кад се побеђује и указати на непримерене и непотребне изливе туге и љутње када губимо. У игри се изражавају радозналост, осетљивост, физичка активност и потреба за сарадњом и заједништвом међу учесницима.

Елементарна кретања, која треба да буду обухваћена играма су ходање, трчање, скакање, хватање, бацање, шутирање, котрљање, провлачење...

Многе факторе треба узети у обзир када се обликује оптимална атмосфера за учење. Мада је улози такмичења придаван мањи значај као начину мотивисања за време стицања моторичких вештина, свакако постоје моменти када је такмичење у средишту активности, а учесници морају да буду припремљени за све аспекте такмичења. Атмосфера у којој спортиста учи или вежба сасвим је другачија од оне у којој се почетници муче да науче нови образац покрета.

Могу се условно поделити три фазе развоја: период бирања (од 6-12 година), период специјализације (од 13-15 година) и период улагања (од 16 година надаље).

Период бирања карактерише упознавање са многобројним основним моторичким вештинама и широким спектром спортова уз акценат на забави и занимацији. У периоду специјализације млади адолесценти почињу да проводе све више времена на једној или две спортске активности. Развијање вештина добија већи приоритет него за време периода бирања, али забава остаје најважнија компонента. Коут и колеге (2003) сматрају да су активности којима се баве у овом периоду у функцији ”позитивних искустава са тренером, охрабривања од стране старијег брата или сестре и једноставног уживања у активности”. Адолесценти који уђу у период улагања желе да постигну елитни ниво

извођења. У центру пажње је развијање стратегија, такмичарског духа и вештина у контексту намерног вежбања које усмерава и помаже тренер.

Коут и колеге (2003) претпостављају да су периоди бирања, специјализације и улагања усађени у концепте слободне игре, намерне игре, организовано вежбање и намерно вежбање. Деца прелазе са слободне игре у најранијем детињству и раном детињству на намерну игру у којој постоје извесна правила која надзиру деца или одрасли, а затим на организовано вежбање неког спорта у којем напредовање у вештини добија виши приоритет него у намерној игри и, коначно, на намерно вежбање код неких веома мотивисаних адолесцената.

У току свог развоја човек пролази кроз низ био-психо-социјалних промена. Све ове промене се дешавају услед одређених законитости раста и развоја, али велики удео имају и спољашњи утицаји. Промене које се дешавају су сталне али неравномерне. Ђурашковић (2002) упућује на то да се развијеност свих органа и система, моторичких, функционалних и других способности, психичких функција не налазе у исто време на истом степену развијености.

Према Пишоту и Планиншецу (2005, 15) „развој детета је свеобухватан процес које се дешава паралелно са физичким растом и сазревањем функција у друштвеном окружењу. Код сваког детета постоји тенденција развоја и одржавања постојећег стања. Дете све време одржава баланс и на тај начин се стално прилагођава новим потребама и могућностима које доноси старење. Такву врсту прилагођавања, која опстаје у току читавог живота, називамо адаптација“.

Моторичко, телесно, емоционално, интелектуално и социјално развојно подручје нису независна подручја већ се појављују као саставни део организованог система унутар којег су тесно међусобно повезана. Физичка активност је саставни део дечјег спољног репертоара, то је медијум кроз који се дете директно укључује у околину, који му дозвољава богато искуство и то нарочито током раног детињства. Физичка активност је уједно и основни чинилац који омогућава физички раст и развој деце.

Вежба

Покушајте да осмислите игру за моторичко учење у спорту којим се бавите или који вам је близак. Уколико је игра позната, потрудите се да је тако модификујете да буде што занимљивија узрасту деце за који се определите. Објсните правила и циљ игре на најбољи могући начин.

• Назив игре	
• Узрост коме је намењена	
• Циљ игре	
• Које способности развија	
• Број учесника	
• Реквизити потребни за извођење	
• Правила	

Питања

1. *Каква је улога игре у моторичком учењу деце?*
2. *Наведите поделе игара.*
3. *Опишите карактеристике елементарних игара.*
4. *Сетите се и наведите игре за децу предшколског узраста.*

